

არაოფიციალური თარგმანი

სტრასბურგი, 2010 წლის 19 ნოემბერი

ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო (CCJE)

დასკვნა #13 (2010)

ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის საყურადღებოდ

მოსამართლეთა როლზე სასამართლო
გადაწყვეტილებების აღსრულებაში

I. შესავალი

1. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა დაავალა ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს (შემდგომში მოხსენიებული როგორც “CCJE”), 2010 წელს შეემუშავებინა და მიეღო დასკვნა “მოსამართლეთა როლზე სახელმწიფოს სხვა ფუნქციებსა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებაზე პასუხისმგებელ სხვა სტრუქტურებთან მიმართებაში“.
2. CCJE-მ წინამდებარე დასკვნა 34 წევრი სახელმწიფოსგან მიერ შევსებული კითხვარის შედეგებზე დაყრდნობით მოამზადა. ყველა წევრი სახელმწიფოს მიერ მოწოდებული პასუხებიდან გამოიკვეთა, რომ სერიოზული დაბრკოლებები არსებობს სასამართლო გადაწყვეტილებების ეფექტიანი და ადეკვატური აღსრულების თვალსაზრისით. ასეთი დაბრკოლებები სამოქალაქო, ადმინისტრაციული და სისხლის სამართლის სფეროებში გამოვლინდა. რაც შეეხება სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საქმეებთან დაკავშირებულ აღსრულებას, წევრი სახელმწიფოების შესაბამისად, ძირითადი პრობლემები აღსრულების ხარჯებსა და პროცედურებთანაა დაკავშირებული, ხოლო სისხლის სამართლის საქმეებთან დაკავშირებით, წევრი სახელმწიფოები ძირითად გამოწვევად ციხეებში არასათანადო პირობებს და სასჯელების არაეფექტურ აღსრულებას ასახელებენ.
3. წინამდებარე დასკვნაში შემოთავაზებულია სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებაში მოსამართლეების როლის გაძლიერებასთან დაკავშირებული კონკრეტული გზები; დასკვნა არ ისახავს მიზნად ზოგადად აღსრულების პროცედურის მიმოხილვას.
4. ამ მიზნით, წინამდებარე დასკვნაში განხილული იქნება მოსამართლის როლი სამოქალაქო, ადმინისტრაციული და სისხლის სამართლის საქმეებზე მიღებული გადაწყვეტილებების აღსრულებაში, და ასევე საერთაშორისო სასამართლოების, კერძოდ კი ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების აღსრულებაში (შემდგომში მოხსენიებული როგორც „სასამართლო“).
5. წინამდებარე დასკვნის მომზადების პროცესში CCJE-ი დაეყრდნო ევროპის საბჭოს შემდეგ ინსტრუმენტებს:
  - ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია (შემდგომში მოხსენიებული როგორც „ECHR“), კერძოდ კონვენციის მუხლები 5, 6, 8 და 13, და პირველი ოქმის მუხლი 1;
  - ინტერლაკენის დეკლარაცია, მიღებული ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მომავლის შესახებ მაღალი დონის კონფერენციაზე, რომელიც 2010 წლის 19 თებერვალს შედგა ინტერლაკენში;
  - მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია Rec(2003)16 ადმინისტრაციული სამართლის სფეროში ადმინისტრაციული და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების შესახებ, შემუშავებული წევრი სახელმწიფოების საყურადღებოდ
  - მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია Rec(2003)17 აღსრულების შესახებ, შემუშავებული წევრი სახელმწიფოების საყურადღებოდ;

- მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია Rec(2006)2 ევროპული ციხის წესებზე, შემუშავებული წევრი სახელმწიფოების საყურადღებოდ
- მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია CM/Rec(2008)2 ეროვნულ დონეზე ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებათა სწრაფი აღსრულების მიზნით ეფექტური საშუალებების შექმნის შესახებ, შემუშავებული წევრი სახელმწიფოების საყურადღებოდ
- მართლმსაჯულების ეფექტურობის ევროპული კომისიის (CEPEJ) ანგარიში „ევროპული სასამართლო სისტემები“ (2010 წლის გამოცემა);
- “ევროპაში სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულება“, (CEPEJ კვლევა No. 8);
- CEPEJ-ის სახელმძღვანელო პრინციპები, შემუშავებული ევროპის საბჭოს აღსრულების საკითხებზე არსებული რეკომენდაციების განხორციელების გაუმჯობესების მიზნით;
- 2009 წელს შემუშავებული მესამე წლიური სასამართლოს გადაწყვეტილებების აღსრულებაზე ზედამხედველობის თაობაზე;
- კონვენცია პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ (ETS No. 108);
- ადამიანის უფლებათა საკითხებში კომისარის მოსაზრებები: „სასამართლო გადაწყვეტილებების არასათანადო აღსრულება არყევს მართლმსაჯულებისადმი ნდობას“, (2009 წლის 31 აგვისტო);
- ევროპის საბჭოს კონვენციები განაჩენთა აღსრულებისა და ექსტრადიციის თაობაზე: ევროპული კონვენცია ექსტრადიციის შესახებ (ETS No. 24) და მისი ოქმები (ETS No. 86 and 98); ევროპული კონვენცია პირობით მსჯავრდებულებსა ან პირობით ვადამდე გათავისუფლებულებზე (ETS No. 51), ევროპული კონვენცია სისხლის სამართლის განაჩენთა საერთაშორისო აღიარების შესახებ (ETS No. 70), კონვენცია მსჯავრდებული პირების გადაცემის შესახებ (ETS No. 112) და მისი დამატებითი ოქმები (ETS No. 167);

გარდა ამისა, წინამდებარე დასკვნის მომზადების პროცესში CCJE-მ სასამართლოს პრეცედენტული სამართლიდან შემდეგ საქმეებთან დაკავშირებით მიღებული გადაწყვეტილებები გაითვალისწინა:

- ჰორნსბი საფრანგეთის წინააღმდეგ (1997 წლის 19 მარტი, No. 18357/91);
- ბურდოვი რუსეთის წინააღმდეგ Nr 2 (2004 წლის 15 იანვარი, No. 33509/04);
- აკაშევი რუსეთის წინააღმდეგ (2008 წლის 12 ივნისი, No. 30616/05);
- ზელინსკი, პრადალი, გონსალესი და სხვები საფრანგეთის წინააღმდეგ (1999 წლის 28 ოქტომბერი, No. 24846/94);
- გაბურდინი საფრანგეთის წინააღმდეგ (2006 წლის 11 აპრილი, No. 60796/00);
- იმობილიარე საფი იტალიის წინააღმდეგ (1999 წლის 28 ივლისი, GC No. 22774/93);
- რაპონი საფრანგეთის წინააღმდეგ (2002 წლის 25 ივლისი, No. 54210/00);
- ანონი დი გუსოლა, დესბორდესი და ომერი საფრანგეთის წინააღმდეგ (2000 წლის 14 ნოემბერი, No. 31819/96, 33293/96).

II. ზოგადი პრინციპები

6. აღსრულება გულისხმობს სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებებისა და სასამართლოს, ან სხვა უფლებამოსილი სტრუქტურების მიერ მიღებული აღსრულებას ქვემდებარე აქტების შესრულებას. აღსრულება შეიძლება ასევე გულისხმობდეს სააღსრულებო ფურცლის გაცემას გარკვეული ქმედებებისგან თავის შეკავების, ან სასამართლოს მიერ დაკისრებული თანხის გადახდის თაობაზე. სააღსრულებო წარმოების ფარგლებში პირს შეიძლება ფინანსური სანქციები დაეკისროს, ან თავისუფლების აღკვეთა მიესაჯოს.
7. ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილების ეფექტიანი აღსრულება სამართლის უზენაესობის ფუნდამენტალური ელემენტია. მნიშვნელოვანია, უზრუნველყოფილ იქნას სასამართლოსადმი საზოგადოების ნდობა. სასამართლოს დამოუკიდებლობა და სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლება (ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლი) არ იქნება ეფექტურად რეალიზებული, თუ არ მოხდა სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულება.
8. აღსრულების პროცედურა ადამიანის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვით უნდა განხორციელდეს (ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მუხლები 3, 5, 6, 8, 10, 11, პერსონალურ მონაცემთა დაცვა და სხვა).
9. აღსრულებას დაქვემდებარებულ გადაწყვეტილებაში ზუსტად და ნათლად უნდა იყოს განსაზღვრული შესაბამისი უფლებები და ვალდებულებები, რათა თავიდან იქნას აცილებული ეფექტური აღსრულების შემაფერხებელი რაიმე ხარვეზები და დაბრკოლებები¹.
10. სასამართლოს გადაწყვეტილებებიდან ნათელი ხდება, რომ ზოგ შემთხვევებში საკანონმდებლო ან აღმასრულებელი ხელისუფლება ცდილობს გავლენა მოახდინოს აღსრულების პროცესზე პოლიციისთვის გადაწყვეტილების აღსასრულებლად გადაცემაზე უარის თქმის, ან აღსრულების შეჩერების გზით. გარდა ამისა, ხშირად საკანონმდებლო ან აღმასრულებელი ხელისუფლება განხილვის სტადიაში მყოფ დავებში ერევა გარკვეული საკანონმდებლო აქტების მიღების გზით, რომლებსაც იგი უკუქმედითი ძალის მქონე ან განმარტებითი ხასიათის საკანონმდებლო აქტებად აცხადებს, და რომლებიც სინამდვილეში ერთი ან მეტი სასამართლო საქმის განჭვრეტადი გამოსავალის შეცვლას, ან ამ

---

¹ იხილეთ პრივალკინი რუსეთის წინააღმდეგ, 2010 წლის 12 მაისის გადაწყვეტილება: სასამართლომ კიდევ ერთხელ დაადასტურა, რომ იმისთვის, რომ სასამართლომ დაადგინოს, რომ აღსრულების გაჭიანურება გამართლებული იყო, სასამართლომ უნდა შეისწავლოს, თუ რამდენად რთული იყო თავისი ხასიათით სააღსრულებო წარმოება, როგორ იქცეოდა მომჩივანი და სახელისუფლებო ორგანოები, და რა სახის ვალდებულებების შესრულება იქნა დაკისრებული სასამართლო გადაწყვეტილებით (ასევე, იხილეთ რაილიანი რუსეთის წინააღმდეგ, no. 22000/03, § 31, 2007 წლის 15 თებერვალი).

საქმეების გადასინჯვის მიზნით ახალი სამართლებრივი მექანიზმების დანერგვას ისახავენ მიზნად².

11. გადაწყვეტილების აღსრულება არ უნდა შეფერხდეს რაიმე გარეშე ჩარევის მიზეზით, იქნება ეს აღმასრულებელი ხელისუფლების ჩარევა, თუ საკანონმდებლო ხელისუფლების ჩარევა უკუქცევითი ძალის მქონე კანონმდებლობის შემოღების გზით.
12. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით დადგენილი „დამოუკიდებელი სასამართლოს“ ცნება გულისხმობს, რომ ასეთი სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას სავალდებულო ძალა აქვს და იგი არ საჭიროებს დამტკიცებას ან რატიფიცირებას და, რომ ასეთი გადაწყვეტილების შინაარსი ვერ შეიცვლება არა-სასამართლო ხელისუფლების, მათ შორის სახელმწიფო მეთაურის მიერ³. შესაბამისად, სახელმწიფო ხელისუფლების ყველა შტომ უნდა უზრუნველყოს, რომ საკანონმდებლო ნორმები, რომლებიც სასამართლოს დამოუკიდებლობას ადგენენ, იქნება ეს ქვეყნის კონსტიტუციასა თუ სხვა საკანონმდებლო აქტებში ასახული ნორმები, ისეთი გზით უნდა იყოს შემუშავებული და განმარტებული, რომ ისინი სასამართლო გადაწყვეტილებების დროულად აღსრულებას ითვალისწინებდნენ და კრძალავდნენ ხელისუფლების სხვა შტოების მიერ სასამართლოს კომპეტენციებში ჩარევის შესაძლებლობას, გარდა ისეთი გამონაკლისი შემთხვევებისა, როდესაც საქმე სისხლის სამართლის დანაშაულთან დაკავშირებით შეწყალებას ან ამნისტიას შეეხება. სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების შეჩერების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება მხოლოდ სხვა სასამართლო გადაწყვეტილებითაა შესაძლებელი.
13. აღსრულების პროცედურის გადავადება დაუშვებელია, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა. აღსრულების გადავადება მოსამართლის მიერ შეფასების საგანი უნდა გახდეს.
14. აღმასრულებლებს არ უნდა გააჩნდეთ სასამართლო გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით შედავების, ან მათ პირობებში ცვლილებების შეტანის უფლება.
15. წარმოების წამოწყება ადვილად უნდა იყოს შესაძლებელი. ამასთან დაკავშირებით ნებისმიერი დაბრკოლებების შექმნა, მათ შორის წარმოების მაღალი ხარჯების მიზეზით, თავიდან უნდა იყოს აცილებული.
16. აღსრულება სწრაფად და ეფექტიანად უნდა ხორციელდებოდეს. შესაბამისად, აღსრულებისთვის საკმარისი სახსრები უნდა იყოს გამოყოფილი.

² იხილეთ გადაწყვეტილება საქმეზე იმობილიარე საფი იტალიის წინააღმდეგ, 1999 წლის 28 ივლისი, და სხვა 156 საქმე იტალიის წინააღმდეგ; ზელინსკი, პრადალი და გონსალესი საფრანგეთის წინააღმდეგ, 1999 წლის 28 ოქტომბერი; კაბურდინი საფრანგეთის წინააღმდეგ, 2006 წლის 11 აპრილი.

³ იხილეთ ვან დე ჰურკი ნიდერლანდების წინააღმდეგ, 1994 წლის 19 აპრილი; ფინდლეი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, 1997 წლის 25 თებერვალი, განსაკუთრებით პარაგრაფი 77.

კანონმდებლობაში ნათლად უნდა იყოს გაწერილი გამოყოფილი რესურსების მოცულობა, აღსრულებაზე პასუხისმგებელი ორგანოები და რესურსების გადანაწილების პროცედურა.

17. წევრი სახელმწიფოების კანონმდებლობა დაჩქარებული წესით, ან დაუყოვნებელ აღსრულებას უნდა ითვალისწინებდეს იმ შემთხვევებში, როდესაც აღსრულების დაყოვნებამ შეიძლება გამოუსწორებელი ზიანი გამოიწვიოს (ზოგი საოჯახო დავა, ან მოპასუხის მიმალვა, გაძევების საქმეები, ქონებისადმი ზიანის მიყენების საფრთხე და სხვა).
18. იმისთვის, რომ მოსამართლეებმა მათზე დაკისრებული მოვალეობების სათანადოდ შესრულება შეძლონ, აღსრულების კონტექსტში მოსამართლეებს შემდეგი ფუნქციები უნდა გააჩნდეთ:
  - მოსამართლესთან გასაჩივრების შესაძლებლობა, თუ სააღსრულებო წარმოება არ იქნა წამოწყებული, ან გაჭიანურებულია შესაბამისი სტრუქტურების მიერ; მოსამართლისათვის მიმართვა იმ შემთხვევებშიც უნდა იყოს შესაძლებელი, როდესაც მხარეების ძირითადი უფლებების დარღვევასა აქვს ადგილი; ნებისმიერ შემთხვევაში მოსამართლეს სამართლიანი კომპენსაციის მიკუთვნების უფლება უნდა ჰქონდეს;
  - მოსამართლისთვის საჩივრის ან აპელაციის წარდგენა, თუ სააღსრულებო წარმოება დარღვევებით მიმდინარეობს;
  - მოსამართლესთან გასაჩივრება აღსრულებასთან დაკავშირებული დავის გადასაწყვეტად და შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოებისთვის გადაწყვეტილების აღსრულების განკარგულების გაცემა; საქმის საბოლოო ეტაპზე მოსამართლის კომპეტენციაში შედის აღსრულების უზრუნველყოფის მიზნით ყველა შესაძლებელი გზების გამოყენება;
  - მესამე მხარეებისა და ოჯახის წევრების, მათ შორის ბავშვების უფლებებისა და ინტერესების იდენტიფიცირება და გათვალისწინება.
19. ზოგი სისტემის პირობებში შეიძლება მხარეებს მოუწიოთ სასამართლო გადაწყვეტილების შესრულება არაპირდაპირი იძულებითი ღონისძიებების ზეგავლენით, მაგალითად ჯარიმების დაკისრების, ან ისეთი დებულებების გამო, რომელთა შესაბამისადაც პირს შეიძლება სისხლის სამართლის დანაშაულში წაეყენოს ბრალი, თუ იგი გადაწყვეტილების აღსრულებაზე უარს განაცხადებს. CCJE-ს აზრით აღსრულების ასეთი ირიბი ღონისძიებები, რომლებიც ნებისმიერ შემთხვევაში კანონით უნდა იყონ დადგენილი, და მოსამართლის მიერ ნებადართული, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ისეთი გადაწყვეტილებების დროს, რომლებიც დაუყოვნებლივ აღსრულებას საჭიროებენ, ან როდესაც კონკრეტული ღონისძიებები ვერ იქნება ჩანაცვლებული დაკმაყოფილების ექვივალენტური ღონისძიებებით, ასევე საოჯახო დავების შემთხვევაში, როდესაც ძალის გამოყენებამ შეიძლება ზიანი მიაყენოს ბავშვების ინტერესებს. აღსრულების ირიბ იძულებით ღონისძიებებთან დაკავშირებული უპირატესობების გათვალისწინებით, CCJE რეკომენდაციას იძლევა, რომ

სასამართლოებმა ფართოდ გამოიყენონ ასეთი საშუალებები, რადგანაც ისინი უმეტეს შემთხვევებში დროულ აღსრულებას უწყობენ ხელს.

20. CCJE-ს მიაჩნია, რომ სააღსრულებო წარმოებასთან დაკავშირებული ხარჯები გამჭვირვალე მარეგულირებელი ჩარჩოთი უნდა რეგულირდებოდეს, რომელიც სასურველია, რომ კანონის ფორმით არსებობდეს. სააღსრულებო ხარჯებში გათვალისწინებული უნდა იყოს იმ ღონისძიებების ხასიათი, რომლებიც აღმასრულებელმა უნდა განახორციელოს, რაც არ არის სავალდებულო, რომ სასარჩელო მოთხოვნის მოცულობის პროპორციული იყოს. დავის შემთხვევაში, აღსრულებასთან დაკავშირებული ხარჯების ოდენობას სასამართლო ადგენს.
21. მართლმსაჯულების მისაწვდომობის უზრუნველყოფის მიზნით, მოსარჩელებს უნდა არ გააჩნიათ სააღსრულებო წარმოებასთან დაკავშირებული ხარჯების დასაფარი თანხები, შეთავაზებული უნდა იყოს ალტერნატიული იურიდიული დახმარება ან დაფინანსების სქემები (სახელმწიფო დაფინანსების გამოყოფის, ან ხარჯების შემცირების გზით).
22. აღსრულება სამართლის უზენაესობის პრინციპების დაცვით უნდა ხორციელდებოდეს და, შესაბამისად აღსრულებასთან დაკავშირებული მონაცემები მართლმსაჯულების შეფასების სისტემებში და სასამართლოების საინფორმაციო სისტემებში უნდა აისახებოდეს, რომლებიც მისაწვდომია სასამართლოს მომსახურებებით მოსარგებლებებისთვის, საზოგადოებისათვის და მედიისთვის, როგორც ამას CCJE-ს დასკვნა No. 6 ითვალისწინებს (ნაწილი „ა“ და „ბ“).
23. CCJE რეკომენდაციას იძლევა, რომ მოსამართლეთა საბჭომ, ან სხვა დამოუკიდებელმა ორგანომ, რეგულარულად გამოაქვეყნოს ანგარიში აღსრულების ეფექტიანობის თაობაზე, მათ შორის ასევე გამოაქვეყნოს მონაცემები აღსრულების გაჭიანურებისა და ამის განმაპირობებელი მიზეზების, და აღსრულების სხვადასხვა მეთოდების თაობაზე. ანგარიშში ცალკე ნაწილი უნდა დაეთმოს საჯარო დაწესებულებების წინააღმდეგ მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებას.

III. მოსამართლის როლი სამოქალაქო საქმეებთან დაკავშირებული სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებაში

24. სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულება არ საჭიროებს სრულიად ახალი წარმოების დაწყებას და აღსრულების პროცედურების ფარგლებში არ უნდა იყოს დაშვებული თავდაპირველად მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილების არსებითი მხარის გადასინჯვა, მაგრამ მოსამართლე უფლებამოსილი უნდა იყოს შეაჩეროს, ან გადადოს აღსრულება მოდავეების სპეციფიური გარემოებების გათვალისწინებით, მაგალითად, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის საფუძველზე.

25. სამართლის უზენაესობის პრინციპის დაცვისა და სასამართლო სისტემისადმი ნდობის შესანარჩუნებლად, აღსრულების ღონისძიებები თანაზომიერი, სამართლიანი და ეფექტიანი უნდა იყოს. მაგალითად, მოპასუხის აქტივების მიკვლევა და დაყადაღება მაქსიმალურად ეფექტურად უნდა ჩატარდეს, მაგრამ იმავდროულად, გათვალისწინებული უნდა იყოს შესაბამისი დებულებები ადამიანის უფლებების, პერსონალური მონაცემების დაცვის, და სასამართლო გადასინჯვის აუცილებლობის საკითხებზე.
26. როდესაც მხარეებს თავისი უფლებების განკარგვის საშუალება აქვთ და ისინი მართლზომიერ მორიგებას მიაღწევენ აღსრულების თაობაზე, სამართლის დებულებებმა არ უნდა შეაფერხონ ისინი ასეთი შეთანხმების შესრულებისგან.
27. მონაცემთა დაცვის ფუნდამენტალური უფლება შეჯერებული უნდა იყოს აღსრულების პროცედურების ფარგლებში მოვალეთა აქტივების თაობაზე მონაცემთა ბაზებში დაცული ინფორმაციის წვდომის საჭიროებასთან. ეს ნათლად და ზედმიწევნით უნდა იყოს დარეგულირებული კანონმდებლობით, რათა გარანტირებული იყოს ეფექტური აღსრულება და ინფორმაციის არამართებულად გამოყენების პრევენცია. ყველა სახელმწიფო ორგანო, რომლის დაქვემდებარებაშიც ეფექტური აღსრულებისათვის საჭირო ინფორმაციის შემცველი მონაცემთა ბაზები არსებობს, ვალდებულია ეს ინფორმაცია სასამართლოს გაუმჟღავნოს.
28. მოპასუხის აქტივების თაობაზე ინფორმაციის რამდენიმეგზის გამოყენება მომდევნო სამართალწარმოების პროცესში, რომლის მხარეც არის მოპასუხე, ნათლად უნდა რეგულირდებოდეს კანონით (მონაცემთა შენახვის მკაცრი ვადების დადგენა და სხვა), და სააღსრულებო წარმოების დაწყება ყველა პროცესუალური წინაპირობების დაცვით უნდა განხორციელდეს.

IV. მოსამართლის როლი ადმინისტრაციულ საქმეებთან დაკავშირებით მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებაში

29. CCJE-ს მიაჩნია, რომ პრინციპები, რომლებიც სამოქალაქო საქმეებთან დაკავშირებულ აღსრულებაზე ვრცელდება, “*mutatis mutandis*” ასევე ვრცელდება ადმინისტრაციულ საქმეებზე, დამოუკიდებლად იმისა, ისინი პირის, თუ საჯარო დაწესებულების წინააღმდეგ არის აღძრული.
30. მიუხედავად ამისა, გარკვეული სპეციფიური საკითხები დგება, როდესაც საქმე საჯარო დაწესებულებების წინააღმდეგ მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებას შეეხება. ასეთი საკითხები შეიძლება როგორც ადმინისტრაციულ, ასევე სამოქალაქო დავებთან დაკავშირებით წარმოიქმნას.
31. პირველ რიგში, CCJE-ს მიაჩნია, რომ სახელმწიფოში, სადაც სამართლის უზენაესობის პრინციპია დაცული, საჯარო დაწესებულებები ყველაზე უფრო მეტად არიან ვალდებულნი, პატივი სცენ სასამართლოს მიერ მიღებულ

გადაწყვეტილებებს, და *ex officio* ვალდებული არიან დროულად აღასრულონ ასეთი გადაწყვეტილებები. თვით იდეა იმისა, რომ სახელმწიფო დაწესებულება არ ემორჩილება სასამართლო გადაწყვეტილებას, ძირს უთხრის კანონის პრიმატის ცნებას.

32. სასამართლოსთვის განსახილველად წარდგენილი საქმეების დიდი ნაწილი საჯარო უწყებების მიერ სასამართლო გადაწყვეტილებების შეუსრულებლობას შეეხება. სახელმწიფომ პატივი უნდა სცეს მის წინააღმდეგ მიღებულ გადაწყვეტილებებს და დროულად უნდა შეასრულონ ისინი მომჩივანის მიერ სააღსრულებო წარმოებისათვის მიმართვის საჭიროების გარეშე. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ არაერთგის განიხილა მომჩივანების მიერ წარდგენილი განაცხადი, რომლებსაც ან ჯერ არ მიუმართიათ სააღსრულებო წარმოებისთვის, ან უწევთ ამ პროცედურისთვის მიმართვა და ამასთან დაკავშირებით სასამართლომ განაცხადა, რომ „პირი, რომელმაც მიიღო აღსრულებას დაქვემდებარებული გადაწყვეტილება სახელმწიფოს წინააღმდეგ დავის წარმატებით მოგების შედეგად, არ უნდა იყოს ვალდებული სააღსრულებო წარმოებას მიმართოს იმისთვის, რომ ასეთი გადაწყვეტილება აღსრულდეს“⁴.
33. როდესაც იძულებით აღსრულებისთვის მიმართვა ხდება საჭირო, სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ მათი ეროვნული კანონმდებლობა უნდა ითვალისწინებდეს იმ საჯარო მოხელეების წინააღმდეგ დისციპლინურ და სიხლის სამართლის წარმოებას, რომლებმაც უარი თქვეს, ან გააჭიანურეს სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულება. ასეთ შემთხვევებში ასევე საჯარო მოხელის სამოქალაქო პასუხისმგებლობის საკითხი შეიძლება დადგეს.
34. სახელმწიფოებმა იმ საჯარო მოხელეს უნდა დააკისრონ ის დამატებითი ხარჯები, რომლებიც მის მიერ აღსრულებაზე უარის თქმით, ან აღსრულების მისი მიზეზით დაყოვნებითაა გამოწვეული. საჯარო მოხელეების ქმედებები, რომლებიც მიმართულია აღსრულების შეყოვნებასა, ან მასზე უარის თქმაზე, ყოველთვის უნდა დაექვემდებაროს სასამართლოს მიერ ეფექტურ გადასინჯვას.
35. აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ აღსრულების ეტაპზე მყოფ საქმეებში ჩარევა განსაკუთრებით დაუშვებელია, როდესაც მოვალე საჯარო დაწესებულებაა.
36. საჯარო დაწესებულების მიმართ აღსრულებას იგივე აღმასრულებლები ახორციელებენ, როგორც კერძო ორგანიზაციების მიმართ აღსრულების შემთხვევაში, და ისინი კომპეტენტურები უნდა იყონ, და ასეთ წარმოებაზე იგივე პროცესუალური ნორმები ვრცელდება. მოსამართლეებზე არანაირი შეზღუდვები არ უნდა დაწესდეს, როდესაც ისინი იგივე სამართლებრივ დებულებებს გაავრცელებენ აღსრულების პროცესის გაჭიანურებასთან დაკავშირებით

---

⁴ იხილეთ კოლცოვი რუსეთის წინააღმდეგ, 2005 წლის 24 თებერვალი, §16; ასევე, იხილეთ პეტრუშკო რუსეთის წინააღმდეგ, 2005 წლის 24 თებერვალი, §18; მეტაქსასი საბერძნეთის წინააღმდეგ, 2004 წლის 27 მაისი, §19.

კომპენსაციის დაკისრებასთან მიმართებაში (ინდექსაცია, დეფოლტის პროცენტი იგივე განაკვეთით, რომელიც ზოგადად არის დაწესებული, ზიანის ანაზღაურება და სხვა სანქციები)⁵.

37. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, რომლითაც უცხო ქვეყნის მოქალაქეს სახელმწიფოს ტერიტორიაზე დარჩენაზე უარს უცხადებენ, ხშირად ბადებს შეკითხვას, შეიძლება თუ არა ამ პირის გაძევება. მოცემულ კონტექსტში პირის გაძევება ასეთი ორგანოს ადმინისტრაციულ გადაწყვეტილებას წარმოადგენს. CCJE-ს მიაჩნია, რომ სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილების ეფექტიანი გადასინჯვის უზრუნველყოფის მიზნით, სახელმწიფოებმა არ უნდა შეზღუდონ სასამართლოს უფლება შუალედური ან საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების ეტაპზე გადასინჯოს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ პირის გაძევების თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილების დასაშვებობა.

V. მოსამართლის როლი სისხლის სამართლის საქმეებთან დაკავშირებით მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებაში

38. სისხლის სამართლის სფეროში სამართლის უზენაესობის პრინციპი მოითხოვს, რომ სისხლის სამართლის სანქციები და სასჯელები სრულად იყოს აღსრულებული, დამოუკიდებლად დაკისრებული სასჯელის ხასიათისა. შესაბამისად, წევრმა სახელმწიფოებმა თავი უნდა შეიკავონ ისეთი პოლიტიკის შემუშავებისგან, რომლის შედეგადაც მსუბუქი სასჯელები არ იქნება აღსრულებული ბიუჯეტთან დაკავშირებული მიზეზების, თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებების უკმარისობის, ან მიზანშეუწონლობის გამო. ასეთი პოლიტიკა სასამართლო გადაწყვეტილებებისა და შესაბამისად, სამართლის უზენაესობის ეფექტურობას აყენებს ზიანს.

---

⁵ ასეთი კომპენსაციის დაკისრებას ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციაც ითხოვს (კერძოდ, პირველი ოქმის მუხლი 1). სასამართლოს შესაბამისად, ის გარემოება, რომ ხელისუფლება ასრულებს განჩინებებს, არ გულისხმობს, რომ მომჩივანს ავტომატურად უუქმდება დაზარალებულის სტატუსი, რომელიც კონვენციითაა დადგენილი, თუ სამართალწარმოების გაჭიანურებასთან დაკავშირებით პირისთვის სამართლიანი დაკმაყოფილება არ იქნა შეთავაზებული (მაგ. იხილეთ პეტრუშკო რუსეთის წინააღმდეგ, 2005 წლის 24 თებერვალი, §15). გაჭიანურებასთან დაკავშირებით გადახდილი ადეკვატური კომპენსაცია უნდა ითვალისწინებდეს სხვადასხვა გარემოებებს, კერძოდ კი უზრუნველყოფილი უნდა იყოს კუთვნილ თანხასა და კრედიტორისთვის გადახდილი თანხის შორის სხვაობის კომპენსაცია (მაგალითად, იხილეთ აკუსი თურქეთის წინააღმდეგ, 1997 წლის 9 ივლისი; ანგელოვი ბულგარეთის წინააღმდეგ, 2004 წლის 22 აპრილი, ეკო-ელდა ავე საბერძნეთის წინააღმდეგ, 2006 წლის 9 მარტი). სამართლიანი დაკმაყოფილება შეიძლება ასევე არა-მატერიალური ზიანის შემთხვევაშიც იყოს მოთხოვნილი (იხილეთ სანდროვი რუმინეთის წინააღმდეგ, 2005 წლის 24 მარტი). სახელმწიფოს მიერ სხვადასხვა მიზეზით აღსრულების გაჭიანურებასთან დაკავშირებით მისი პასუხისმგებლობისგან გათავისუფლება არ შეიძლება გამართლებული იყოს იმ გარემოებით, რომ ვერ დადგინდა სახელმწიფო ორგანოს ბრალი (იხილეთ სოლოდიუკი რუსეთის წინააღმდეგ, 2005 წლის 12 ივლისი, §16).

39. სასჯელის სახით პირს შეიძლება თავისუფლების აღკვეთა, ჯარიმა, ან სხვა სანქცია შეეფარდოს (მაგ. მართვის უფლების ჩამორთმევა, პროფესიის მიხედვით მუშაობის აკრძალვა და სხვა). როგორც წესი, მოსამართლე არ უზრუნველყოფს ასეთი სანქციების აღსრულებას; ასეთი ღონისძიებების განხორციელებაზე პროკურორები, პოლიცია და სხვა შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოებია პასუხისმგებელი. მოსამართლემ, ან სხვა კომპეტენტურმა ორგანომ შეიძლება კერძო პირი, ან სახელმწიფო მოხელე, მაგალითად, სასამართლო აღმასრულებელი დანიშნოს ამ მოვალეობების შესასრულებლად. ნებისმიერ შემთხვევაში, ასეთი უფლებამოსილების განხორციელება და სისხლის სამართლის სასჯელების აღსრულება ყოველთვის პირდაპირ ზეგავლენას ახდენს ინდივიდუალურ უფლებებზე. მოსამართლის მოვალეობაა დაიცვას ასეთი უფლებები სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების პროცესში.
40. თავისუფლების აღკვეთის ვადა ორი სხვადასხვა კუთხიდან შეიძლება იყოს განხილული. პირველი შეეხება სასჯელის აღსრულებას, კერძოდ მის ხანგრძლივობას და აღსრულების გზებს, რაც შეიძლება ისეთ ასპექტებთან იყოს დაკავშირებული, როგორცაა სასჯელის შემსუბუქება, პირობით ვადამდე გათავისუფლება, პატიმრობის ვადის შეკვეცა, ვადამდე გათავისუფლება სასამართლოს ზედამხედველობის ან ელექტრონული მეთვალყურეობის ქვეშ. მეორე შეეხება თავისუფლების აღკვეთის ფიზიკურ პირობებს ან ფსიქოლოგიურ ზემოქმედებას, რასთან დაკავშირებითაც შეიძლება თავისუფლების აღკვეთის მართლზომიერების, ან ფიზიკური პირობების შესაბამისობის საკითხი დადგეს.
41. ზოგ წევრ სახელმწიფოში სასჯელის აღსრულებასთან დაკავშირებული საკითხები შეიძლება მოსამართლის კომპეტენციაში შედიოდეს. სხვა წევრ სახელმწიფოებში ამ საკითხებზე ვადაზე ადრე გათავისუფლების (შეწყალების) საბჭო, ან სხვა ადმინისტრაციული ორგანოები არიან პასუხისმგებელი. ნებისმიერ შემთხვევაში, ასეთი ზომების განხორციელება სასამართლოს მიერ გადასინჯვას უნდა ექვედებარებოდეს მათი სამართლიანობისა და პროცესუალური მოთხოვნების დაცვის დადგენის მიზნით.
42. პირის დაკავების ადგილის შეცვლის ნებისმიერი შემთხვევა, მაგალითად, თუ მსჯავრდებული მისი ფსიქიკური მდგომარეობის გამო ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში იქნა გადაყვანილი, სასამართლოს მიერ შესწავლის საგანი უნდა გახდეს.
43. თავისუფლების აღკვეთა, დამოუკიდებლად იმისა, თუ რა ფორმით ხდება ეს, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 და მე-8 მუხლების მოთხოვნების დაცვით უნდა განხორციელდეს. პოლიციის მიერ დაკავებული, ან მსჯავრდებული პირი არ შეიძლება დაექვემდებაროს არაადამიანურ, ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას. პირის პატიმრობის მთელი ვადის განმავლობაში მისი ღირსება არ შეიძლება შეილახოს. გარდა ამისა, დაცული უნდა იყოს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მუხლი 8.1-ის მოთხოვნები (პირადი და ოჯახური ცხოვრების უფლება), მუხლ 8.2-ში ასახული დათქმების

გათვალისწინებით (საჯარო ხელისუფლების მიერ უფლებებში ჩარევის შესაძლებლობა). მოსამართლის მოვალეობაა დაიცვას ეს უფლებები და ყველა წევრი სახელმწიფოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული გარანტიები.

44. ზოგ წევრ სახელმწიფოში მოსამართლე *ex officio* წესით ასევე ციხეებში არსებულ პირობებზე ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელი. სხვა წევრ სახელმწიფოებში მოსამართლეს არ გააჩნია ასეთი უფლებამოსილება. დამოუკიდებლად იმისა, თუ რა სისტემა არსებობს სხვადასხვა სახელმწიფოში, ყველა წევრი სახელმწიფოს კანონმდებლობა საშუალებას უნდა აძლევდეს მსჯავრდებულ პირს, მის დამცველს და ასევე ბრალდების მხარეს, მოსამართლეს მიმართოს, როდესაც დაკავების პირობები ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 და მე-8 მუხლით გარანტირებულ ფუნდამენტალურ უფლებებს არღვევენ. ქვეყნების კანონმდებლობა ასევე უნდა ითვალისწინებდეს დამოუკიდებელი ადმინისტრაციული ორგანოს, ან საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლოს მიერ საპყრობილებებში არსებულ პირობებზე ზედამხედველობის მექანიზმებს.
45. მოსამართლესა და აღსრულებაზე პასუხისმგებელ ორგანოებს შორის ურთიერთობები (იუსტიციის სამინისტრო, ციხის ადმინისტრაცია, სოციალური სამსახურები, ციხის დირექტორები) ძირითადად აღსრულებასთან დაკავშირებულ სადაო საკითხების თაობაზე კომუნიკაციით შემოიფარგლება. კერძოდ, როდესაც აღსრულებაზე პასუხისმგებელ ორგანოებს დაკავების პირობებსა და სასჯელის აღსრულების მოდალობებთან დაკავშირებულ საკითხებზე უწევთ ანგარიშგება, და როდესაც მათ აზრს ეკითხებიან იმის თაობაზე, თუ როგორ უნდა მოხდეს სასჯელის აღსრულება. ნებისმიერ შემთხვევაში, მოსამართლემ ყველა საჭირო ზომა უნდა გაატაროს, რათა შესაბამისმა ადმინისტრაციებმა მას ყველა საჭირო ინფორმაცია მიაწოდონ. ამ ადმინისტრაციებმა ასევე დავის მხარეებს უნდა მიაწოდონ საჭირო ინფორმაცია.
46. არასაპატიმრო სასჯელების აღსრულებამ შეიძლება პირის საკუთრებაზე (მაგალითად, ჯარიმები, ბიზნესის დახურვა, კონფისკაცია) ან პირად უფლებებზე მოახდინოს ზეგავლენა (გარკვეული უფლებებით სარგებლობის აკრძალვა, მართვის უფლების ჩამორთმევა). ყველა ასეთი საკითხი შეიძლება სამართლებრივ პრობლემებთან იყოს დაკავშირებული. ყველა მსჯავრდებულ პირს უნდა გააჩნდეს მოსამართლესთან მიმართვის და ამ საკითხებთან დაკავშირებული დავების განხილვის მოთხოვნის უფლება.
47. მნიშვნელოვანია, რომ მოსამართლეებს, რომლებიც განაჩენის აღსრულებაზე არიან პასუხისმგებელი, შესაბამისი ტრენინგი ჩაუტარდეთ, რათა მათ ნათლად გაიგონ ამასთან დაკავშირებული სამართლებრივი, ტექნიკური, სოციალური და ჰუმანიტარული ასპექტები. ასეთი ტრენინგი ყველა შესაბამისი სტრუქტურის მონაწილეობით უნდა დაიგეგმოს და ჩატარდეს, კერძოდ მოსამართლეების, პროკურორების, სამინისტროების წარმომადგენლების, ციხის ადმინისტრაციისა და პერსონალის, სასჯელაღსრულების დაწესებულებების ხელმძღვანელების, ადვოკატების და სხვა შესაბამისი პირების მონაწილეობით.

VI. მოსამართლეთა როლი სასამართლო გადაწყვეტილებების საერთაშორისო დონეზე აღსრულებაში

1. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების აღსრულება

48. ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო (CCJE) თავის დასკვნაში N°9 თავის მოსაზრებებს გამოხატავს მოსამართლეების როლზე საერთაშორისო, განსაკუთრებით კი ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის გამოყენებასთან დაკავშირებით. დასკვნაში საგანგებოდ განსაზღვრულია, თუ როგორ უნდა უზრუნველყოფდეს მოსამართლე ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალთან შესაბამისობას.

49. როდესაც ევროპული სასამართლო სახელმწიფოს კომპენსაციის გადახდის ვალდებულებას დააკისრებს, ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილების აღსრულებლობის შემთხვევაში მევალეს (კრედიტორს) უნდა ჰქონდეს უფლება, მოითხოვოს გადაწყვეტილების აღსრულება ეროვნული სასამართლოს მოსამართლის მიერ იმ ღონისძიებების პრეიუდიციის გარეშე, რომლებიც შეიძლება გამოყენებული იქნეს ზესახელმწიფოებრივ დონეზე.

2. საერთაშორისო თანამშრომლობა და ტრანსსასაზღვრო აღსრულება

50. მაშინ, როდესაც მართლმსაჯულებაზე სულ უფრო მეტ გავლენას ახდენს მობილურობა და საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარება, უპირატესობა უნდა მიენიჭოს ევროპის მოქალაქეებისათვის საერთო მართლმსაჯულების სფეროს განვითარებასა და ხელშეწყობას ნებისმიერი დაბრკოლების თავიდან აცილების გზით, რაც ხელს შეუშლიდა მათი უფლებების განხორციელებას. ამდენად, წევრი სახელმწიფოების მიერ დაუბრკოლებლად უნდა მოხდეს სასამართლო გადაწყვეტილებების ცნობა და აღსრულება.

51. ურთიერთდობისა და აღიარების პრინციპები ევროპული სამართლებრივი სივრცის მშენებლობის ქვაკუთხედს წარმოადგენენ, მაგრამ იმავდროულად მხედველობაში უნდა იყოს მიიღებული ეროვნული სისტემების არაერთგვაროვნება. ურთიერთაღიარება ნიშნავს, რომ ეროვნულ დონეზე მიღებული გადაწყვეტილებები ძალაშია სხვა წევრ სახელმწიფოებში, კერძოდ, მათ სამართლებრივ სისტემებში. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია ხელი შეეწყოს გამოცდილების ურთიერთგაცვლას იურისტებს შორის. უნდა მოხდეს მათი სხვადასხვა ქსელების გაძლიერება, რესტრუქტურირაცია და ერთმანეთთან კოორდინაცია.

52. უზრუნველყოფილი უნდა იყოს სისტემატიური ევროპული პროფესიული გადამზადება ყველა მოსამართლისა და პროკურორისათვის; მათ მონაწილეობა უნდა მიიღონ სხვა სახელმწიფოების მიერ ორგანიზებულ სწავლების

ინიციატივებსა ან გაცვლით ღონისძიებებში. გარდა ამისა, სამოსამართლო პროფესიებისთვის უნდა შემუშავდეს დისტანციური სწავლების პროგრამები (e-learning) და ტრენინგების საერთო მასალები ისეთ საკითხებზე, როგორებიცაა: როგორ უნდა წარმართონ ურთიერთობები ევროპულ მექანიზმებთან (ევროპული სასამართლო, ევროპულ თანამეგობრობათა სასამართლო (CJUE), ორმხრივი აღიარების ინსტრუმენტების გამოყენება და თანამშრომლობა სასამართლო სფეროში, შედარებითი სამართალი, სხვ.).

ა. სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საქმეებთან მიმართებაში

53. სამოქალაქო სამართალწამოების დროს, სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულება უნდა მოხდეს პირდაპირ, ყოველგვარი შუალედური ღონისძიებების გარეშე. ამგვარად, აუცილებელია თანდათანობით და წინდახედულად განხორციელდეს სამოქალაქო და სავაჭრო საქმეებზე მიღებული ცალკეული გადაწყვეტილებებიდან ეგზეკუტური მუხლების ამოღებაზე მიმართული პროცესი.
54. ამავდროულად, პროცედურების სისწრაფეს და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ეფექტიანობის გაზრდას დროებითი და პრევენციული ზომების მიღებისა და აღსრულების საერთაშორისო ღონისძიებების დახვეწა შეუწყობს ხელს.
55. გარდა ამისა, ურთიერთაღიარება შესაძლოა შეეხოს იმ სფეროებს, რომლებზეც ჯერ არ ვრცელდება ევროპული სამართალი, მაგრამ რომლებიც ყოველდღიურ ცხოვრებაში უაღრესად მნიშვნელოვანია. ასეთი სფეროებია: მემკვიდრეობა და ანდერძი, მეუღლეთა საკუთრების რეჟიმები და წყვილების დაშორების შედეგად გამოწვეული ფინანსური შედეგები.

ბ. სისხლის სამართლის საქმეებთან მიმართებაში

56. სისხლის სამართლის სფეროში თანამშრომლობა ბევრ სხვადასხვა სფეროში თანამშრომლობას გულისხმობს. ასეთი სფეროების მაგალითია: სასჯელის მოხდა წარმომავლობის ქვეყანაში სხვა ქვეყნის მიერ მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილების საფუძველზე, ექსტრადიციის თაობაზე მოთხოვნა, ევროპული დაკავების ორდერი, სისხლის სამართლის საქმეებთან მიმართებაში მიღებული გადაწყვეტილებების აღიარება, სასამართლოებს შორის თანამშრომლობა და სხვა.
57. უცხო ქვეყნის სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების აღსრულება სახელმწიფოებს შორის ხელმოწერილი კონვენციის საფუძველზე და სახელმწიფოების სასამართლო სისტემებს შორის ურთიერთდობის გზით უნდა განხორციელდეს. მოსამართლემ არ უნდა შეცვალოს, ან სადაო გახადოს პირის წარმომავლობის ქვეყნის სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება. მოსამართლემ არ უნდა თქვას უარი ასეთი გადაწყვეტილების აღსრულებაზე გარდა გამონაკლისი შემთხვევებისა, რომლებიც ქვეყნებს შორის ხელმოწერილ

კონვენციაშია ასახული, ან როდესაც ასეთი გადაწყვეტილება წინააღმდეგობაშია პირის ფუნდამენტალურ უფლებებთან.

58. აღსანიშნავია, რომ მსჯავრდებული პირების გადაცემასთან დაკავშირებით, მოსამართლე უფლებამოსილია უცხო ქვეყნის მოსამართლის მიერ დაკისრებული სანქციები გადასინჯოს, თუ ამას შესაბამის სახელმწიფოებს შორის ხელმოწერილი კონვენცია ითვალისწინებს.

VII. დასკვნები

ა. ძალაში შესული სასამართლო გადაწყვეტილების ეფექტური აღსრულება სამართლის უზენაესობის ფუნდამენტალური ელემენტია. მნიშვნელოვანია უზრუნველყოფილი იყოს სასამართლოსადმი საზოგადოების ნდობა. სასამართლოს დამოუკიდებლობა და სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლება არ იქნება ეფექტიანად რეალიზებული, თუ არ მოხდა სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულება.

ბ. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით დადგენილი „დამოუკიდებელი სასამართლოს“ ცნება გულისხმობს, რომ ასეთი სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას სავალდებულო ძალა აქვს და იგი არ საჭიროებს დამტკიცებას ან რატიფიცირებას და რომ ასეთი გადაწყვეტილების შინაარსი ვერ შეიცვლება არა-სასამართლო ხელისუფლების, მათ შორის სახელმწიფო მეთაურის მიერ.

გ. სახელმწიფო ხელისუფლების ყველა შტომ უნდა უზრუნველყოს, რომ საკანონმდებლო ნორმები, რომლებიც სასამართლოს დამოუკიდებლობას ადგენენ, იქნება ეს ქვეყნის კონსტიტუციასა თუ სხვა საკანონმდებლო აქტებში ასახული ნორმები, ისეთი გზით უნდა იყოს შემუშავებული და განმარტებული, რომ ისინი სასამართლო გადაწყვეტილებების დროულად აღსრულებას ითვალისწინებდნენ და კრძალავდნენ ხელისუფლების სხვა შტოების მიერ სასამართლოს კომპეტენციებში ჩარევის შესაძლებლობას, გარდა ისეთი გამონაკლისი შემთხვევებისა, როდესაც საქმე სისხლის სამართლის დანაშაულთან დაკავშირებით შეწყალებას ან ამნისტიას შეეხება. სასამართლო გადაწყვეტილების აღსრულების შეჩერების თაობაზე გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება მხოლოდ სხვა სასამართლო გადაწყვეტილებითაა შესაძლებელი.

დ. აღსრულების პროცედურის გადავადება დაუშვებელია, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა. აღსრულების გადავადება მოსამართლის მიერ შეფასების საგანი უნდა გახდეს. აღმასრულებლებს არ უნდა გააჩნდეთ სასამართლო გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით შედავების, ან მათ პირობებში ცვლილებების შეტანის უფლება.

ე. სისხლის სამართლის სფეროში წევრმა სახელმწიფოებმა თავი უნდა შეიკავონ ისეთი პოლიტიკის შემუშავებისგან, რომლის შედეგადაც მსუბუქი სასჯელები არ იქნება აღსრულებული.

ვ. CCJE-ს მიაჩნია, რომ სახელმწიფოში, სადაც სამართლის უზენაესობის პრინციპია დაცული, საჯარო დაწესებულებები ყველაზე უფრო მეტად არიან ვალდებული პატივი სცენ სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს და *ex officio* ვალდებული არიან დროულად აღასრულონ ასეთი გადაწყვეტილებები. თვით იდეა იმისა, რომ სახელმწიფო დაწესებულება არ ემორჩილება სასამართლო გადაწყვეტილებას, ძირს უთხრის კანონის პრიმატის ცნებას.

ზ. აღსრულება უნდა იყოს სამართლიანი, ეფექტური, და თანაზომიერი.

თ. მხარეებს სააღსრულებო წარმოების წამოწყება ადვილად უნდა შეეძლოთ. ამასთან დაკავშირებით ნებისმიერი დაბრკოლებების შექმნა, მათ შორის წარმოების მაღალი ხარჯების მიზეზით, თავიდან უნდა იყოს აცილებული.

ი. ყველა სააღსრულებო წარმოება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციით და სხვა საერთაშორისო ინსტრუმენტებით აღიარებული ფუნდამენტალური უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვით უნდა განხორციელდეს.

კ. თავისუფლების აღკვეთა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 და მე-8 მუხლებით დადგენილი უფლებების დაცვით უნდა განხორციელდეს, მუხლ 8.2-ში ასახული დათქმების გათვალისწინებით. მოსამართლის მოვალეობაა ამ უფლებების დაცვის უზრუნველყოფა.

ლ. დამოუკიდებლად იმისა, სასჯელის აღსრულებასთან დაკავშირებული საკითხები მოსამართლის კომპეტენციაში შედის, თუ ვადაზე ადრე გათავისუფლების (შეწყალების) საბჭოს, ან სხვა ადმინისტრაციული ორგანოების, ასეთი ზომების განხორციელება სასამართლოს მიერ გადასინჯვას უნდა ითვალისწინებდეს, ამ ზომების სამართლიანობისა და პროცესუალური მოთხოვნების დაცვის უზრუნველსაყოფად.

მ. ურთიერთნდობისა და აღიარების პრინციპები ევროპული სამართლებრივი სივრცის მშენებლობის ქვაკუთხედს წარმოადგენენ, მაგრამ იმავდროულად მხედველობაში უნდა იყოს მიღებული ეროვნული სისტემების არაერთგვაროვნება. ურთიერთაღიარება ნიშნავს, რომ ეროვნულ დონეზე მიღებული გადაწყვეტილებები ძალაშია სხვა წევრ სახელმწიფოებში, კერძოდ, მათ სამართლებრივ სისტემებში. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია ხელი შეეწყოს გამოცდილების

ურთიერთგაცვლას იურისტებს შორის. უნდა მოხდეს მათი სხვადასხვა ქსელების გაძლიერება და რესტრუქტურირაცია და ერთმანეთთან კოორდინაცია.

ნ. CCJE რეკომენდაციას იძლევა, რომ მოსამართლეთა საბჭომ, ან სხვა დამოუკიდებელმა ორგანომ, რეგულარულად გამოაქვეყნოს ანგარიში აღსრულების ეფექტიანობის თაობაზე. ანგარიშში ცალკე ნაწილი უნდა დაეთმოს საჯარო დაწესებულებების წინააღმდეგ მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულებას.